

Cap a una ètica mundial: una declaració inicial

PRINCIPIIS D'UNA ÈTICA MUNDIAL

El món travessa una **crisi d'abast radical**; una crisi de l'economia mundial, de l'ecologia mundial, de la política mundial. A tot arreu es lamenta l'absència d'una visió global, una acumulació alarmant de problemes sense resoldre, una paràlisi política, la mediocritat dels dirigents polítics, tan mancats de perspicàcia com de visió de futur i, en general, mancats d'interès pel bé comú. Massa respostes antiquades per a nous reptes.

Centenars de milions de persones, cada dia més, pateixen en el nostre planeta la desocupació, la destrucció de les famílies, la pobresa i la fam. L'esperança d'una pau duradora entre els pobles s'esvaeix progressivament. Les tensions entre els sexes i les generacions han adquirit dimensions alarmants. Els infants moren, assassinen i són assassinats. Cada vegada es veuen més estats sacsejats per casos de corrupció política i econòmica. La convivència pacífica en les nostres ciutats es fa més i més difícil pels conflictes socials, racials i ètnics, per l'abús de la droga, pel crim organitzat, àdhuc per l'anarquia. Fins i tot els veïns sovint viuen angoixats. El nostre planeta continua sent saquejat sense miraments. Ens amenaça la fallida dels ecosistemes.

Amb especial preocupació observem com, en força llocs d'aquest món, dirigents i seguidors de religions inciten una vegada rere una altra a l'agressió, al fanatisme, a l'odi i a la xenofòbia, i fins i tot inspiren i justifiquen enfrontaments violents i sagnants. Moltes vegades la religió es converteix abusivament en pur instrument per a la conquesta del poder polític i s'utilitza fins i tot per a encendre la guerra. Això ens omple d'una especial repugnància.

Condemnem totes aquestes manifestacions i proclamem que això no pot ser així, que no ha de ser així. I no ha de ser així perquè ja existeix una ètica capaç d'enfrontar-se a unes manifestacions globals tan funestes i de reconduir-les. Aquesta ètica, certament, no ofereix solucions directes a tots els problemes mundials, tan immensos, però sí que constitueix la base moral d'un ordre individual i global millor; ofereix una visió que sigui capaç de recuperar les dones i els homes redimint-los de la desesperació i del domini de la força, i que sigui capaç també d'alliberar les societats del caos.

Som homes i dones que professem els preceptes i pràctiques de les diverses religions del món. Volem donar fe que ja existeix un consens entre aquestes religions que pot constituir el fonament d'una ètica mundial. Es tracta d'un **consens bàsic** mínim relatiu a **valors** vinculants, **criteris** inalterables i **actituds morals fonamentals**.

I. NO ÉS POSSIBLE UN NOU ORDRE MUNDIAL SENSE UNA ÈTICA MUNDIAL

Nosaltres, homes i dones de diferents religions i regions del planeta, ens adreçem a totes les persones, religioses i no religioses, amb el propòsit de manifestar-los que estem convençuts que:

- **Tots som responsables de cercar un ordre mundial millor;**

- resulta imprescindible un compromís amb els drets humans, amb la llibertat, la justícia, la pau i la conservació de la Terra;
- les nostres diferents tradicions religioses i culturals no han de ser obstacles que ens impedeixin treballar junts, activament, contra qualsevol forma de deshumanització i a favor d'una major humanització;
- els principis exposats en aquesta declaració poden ser compartits per tot ésser humà animat per conviccions ètiques, estiguin o no fonamentades religiosament;
- nosaltres, com a **éssers humans orientats espiritualment i religiosament**, que fonamenten la seva vida en una realitat última i n'obtenen una actitud confiada, mitjançant l'oració o la meditació, a través de la paraula o del silenci, la seva força espiritual i la seva esperança, ens sentim en l'especialíssima obligació de procurar el bé de la humanitat sencera i de tenir cura del planeta Terra; no ens considerem millors que els altres, però tenim fe que la saviesa secular de les nostres religions serà capaç d'obrir nous horitzons de cara al futur.

Després de dues guerres mundials i conclosa la Guerra Freda, després de l'enfonsament del feixisme i del nazisme i superats ja el comunisme i el colonialisme, la humanitat ha entrat en una nova fase de la seva història. La humanitat disposa avui de prou recursos econòmics, culturals i espirituals per instaurar un ordre mundial millor. No obstant això, **una sèrie de tensions ètniques, nacionalistes, socials, econòmiques i religioses**, antigues i modernes, posen en perill la construcció pacífica d'un món millor. La nostra època, certament, ha experimentat un progrés científic i tècnic sense precedents. Però també és un fet innegable que, arreu del món, la pobresa, la fam i la mortalitat infantil, l'empobriment i la destrucció de la natura no han disminuït sinó que, al contrari, han continuat augmentant. Molts pobles estan amenaçats per la ruïna econòmica, el desmantellament social, la marginació política, la catàstrofe ecològica, la fallida nacional.

En aquesta situació mundial tan dramàtica, la humanitat no en té prou amb els programes i les actuacions de caràcter polític. Necessita abans que res una **visió de la convivència pacífica** dels diferents pobles, dels grups ètnics i ètics i de les religions, animats per una responsabilitat comuna envers el nostre planeta Terra. Una visió així es basa en esperances, objectius, ideals, criteris; dimensions totes aquestes que moltes persones disseminades per tot el món han anat perdent. I no obstant això estem convençuts que, precisament les religions, malgrat tots els seus abusos i les errades històriques reiterades, es poden responsabilitzar que aquestes esperances, objectius, ideals i criteris puguin perdurar, arrelar i passar a formar part de la nostra vida. Això és especialment vàlid en el cas dels estats moderns. Aquests estats garanteixen la llibertat de consciència i de religió, però amb això no supleixen valors, conviccions i normes vinculants vàlides per a tots els humans, independentment de l'origen social, sexe, color de la pell, llengua o religió.

Estem convençuts de la unitat fonamental de la família humana que pobla el nostre planeta Terra. Per això volem fer venir a la memòria la Declaració Universal dels Drets Humans, feta per les Nacions Unides el 1948. El que s'hi proclamava solemnement pel que fa al dret, això mateix volem nosaltres ratificar i aprofundir aquí des de la perspectiva de l'**ètica**: el respecte total a la persona humana, al caràcter inalienable de la llibertat, a la igualtat bàsica de tots els humans i a la interdependència de tots amb tots.

A partir d'experiències personals i tenint en compte la precària història del nostre planeta: hem après:

- que només amb lleis, reglaments i convencions no es pot crear, i encara menys imposar, un ordre mundial millor;
- que la consecució de la pau i de la justícia i la conservació de la Terra depenen de l'actitud i de la disposició dels éssers humans per fer valer el dret;
- que el compromís amb el dret i la llibertat suposa una presa de consciència prèvia de les responsabilitats i obligacions, i que, per tant, és necessari interpel·lar els éssers humans en la seva ment i en el seu cor;
- que el dret sense ètica no té a llarg termini cap mena de consistència i, en conseqüència, **sense una ètica mundial no és possible un nou ordre mundial.**

Per **ètica mundial** no entenem una nova ideologia, ni **tampoc una religió universal unitària** més enllà de les religions existents ni, encara menys, el predomini d'una religió sobre les altres. Per ètica mundial entenem un **consens bàsic sobre una sèrie de valors vinculants, criteris inamovibles i actituds bàsiques personals**. Sense aquest consens ètic de principi, tota comunitat es veu, tard o d'hora, amenaçada pel caos o la dictadura, i els individus, per l'angoixa.

II. CONDICIÓN BÀSICA: TOT ÉSSER HUMÀ HA DE REBRE UN TRACTE HUMÀ

Tots els humans sense excepció som éssers fal·libles, imperfectes, amb límits i deficiències. A més tenim experiència de la realitat del mal. Per això mateix, i malgrat aquestes limitacions, ens sentim obligats a assenyalar, pel bé de la humanitat, els que jutgem que han de ser elements bàsics d'una ètica comuna per a tota la humanitat, tant per als individus com per a les comunitats i organitzacions, per als estats i àdhuc per a les religions. Estem convençuts que les nostres tradicions ètiques i religioses, seculars ja en la major part, contenen prou **elements ètics** que molt bé poden ser entesos i viscuts per tots els humans de bona voluntat, siguin o no religiosos.

En relació amb això, som conscients que les nostres diferents tradicions ètiques i religioses fonamenten el criteri, sovint de manera molt diversa, sobre el que per a la persona és útil o perjudicial, just o injust, bo o dolent. No volem ignorar, no pretenem difuminar les pregones diferències entre les diferents religions. Però aquestes dissemblances no ens han d'impedir proclamar públicament **el que ara ja ens és comú** i amb la qual cosa ens sentim tots igualment obligats en correspondència amb el nostre propi compromís ètic o religiós.

També som conscients que les religions per si soles no poden resoldre els problemes ecològics, econòmics, polítics i socials que pateix el nostre planeta. Però sí que poden aconseguir el que només amb plans econòmics, programes polítics i regulacions jurídiques resulta, sense cap mena de dubte, inabastable: un canvi interior de la persona, un canvi total de la mentalitat; amb altres paraules, **la transformació del «cor»** humà mitjançant la «conversió» a una nova actitud de vida, allunyant-lo del camí equivocat. Sense cap dubte, la humanitat necessita transformacions socials i ecològiques, però també necessita una **renovació espiritual**. Com a persones animades d'un sentit religiós desitgem implicar-nos en aquesta tasca de renovació, plenament conscients que precisament les forces espirituals de les religions poden proporcionar a la vida de les persones una confiança bàsica, un horitzó vital, uns criteris estables i una pàtria espiritual. Les religions només podran envestir aquesta tasca de manera creïble si eliminen els conflictes que elles mateixes provoquen, si deposen tota arrogància i desconfiança mútua, si abandonen prejudicis i estereotips i professen respecte a les tradicions, santuaris, festes i ritus dels altres creients.

Tots sabem que a tot arreu del món hi ha **ésser humans** que continuen rebent **un tracte inhumà**. Se'ls priva de les seves condicions vitals, se'ls arrabassa la llibertat, se'ls trepitgen els drets humans, es menysprea la seva dignitat humana. Però força no equival a dret! Davant de tanta inhumanitat, les nostres conviccions ètiques i religioses ens mouen a cridar que **tot ésser humà ha de rebre un tracte humà!**

Això significa que tot ésser humà, sense distinció de sexe, edat, raça, classe, color de pell, capacitat intel·lectual o física, llengua, religió, idees polítiques, nacionalitat o extracció social, posseeix una **dignitat inviolable i inalienable**. Per aquesta raó, tothom, individus i estat, està obligat a respectar aquesta dignitat i a garantir-ne eficaçment la tutela. L'economia, la política i els mitjans de comunicació, els centres d'investigació i les empreses han de considerar sempre l'ésser humà subjecte de dret; la persona ha de ser sempre finalitat, mai pur mitjà, mai objecte de comercialització i industrialització. Res ni ningú està «més enllà del bé i del mal»: ni individu, ni estrat social, ni grup d'interès per influent que sigui, ni càrtel de poder, ni aparell policíac, ni exèrcit, ni estat. Al contrari: tot ésser humà, dotat de raó i de consciència, està obligat a actuar de manera realment humana i no inhumana, a fer el bé i a evitar el mal!

La nostra declaració pretén explicitar el significat concret d'això. Pretenem fer memòria, amb vista a un nou ordre mundial, de certes normes ètiques inamovibles, absolutes. Unes normes que, lluny de ser cadenes i grillons per als éssers humans, els serveixin d'ajuts i suports en el seu camí cap al retrobament amb una directriu vital, amb uns valors vitals, amb una actitud vital i un sentit vital, i la seva corresponent posada en pràctica.

Per a conduir-se de manera veritablement humana val abans que res aquella regla d'or que, en el transcurs de mil·lenis, s'ha anat acreditant en moltes tradicions ètiques i religioses: **no facis als altres el que no vols per a tu**. Un principi que té un plantejament positiu: **fes als altres el que vols que et facin a tu**. Aquesta hauria de ser una norma incondicionada, absoluta, en totes les esferes de la vida, en la família i en les comunitats, per a les races, nacions i religions.

Els egoïsmes de tota mena, siguin individuals o col·lectius, apareguin en forma d'ideologia de classe, de racisme, de nacionalisme o de sexisme, són reprovables. Nosaltres els condemnem perquè impedeixen a l'ésser humà ser veritablement humà. L'autodeterminació i l'autorealització només són plenament legítimes quan no apareixen deslligades de la responsabilitat individual davant d'un mateix i davant del món, quan es vinculen a la responsabilitat envers el proïme i envers el planeta Terra.

Aquesta regla d'or inclou una sèrie de normes molt concretes a les quals ens hem d'atenir. D'aquesta regla dimanen **quatre antiquíssims principis** que podem trobar a la majoria de les religions del món.

III. QUATRE ORIENTACIONS INALTERABLES

1. Compromís a favor d'una cultura de no-violència i de respecte a tota vida

Innombrables persones de totes les religions i regions de la Terra procuren fugir de l'egoïsmes i portar una vida caracteritzada per un compromís a favor dels seus congèneres i del món que els envolta. Malgrat això, en el món d'avui l'odi és il·limitat, com l'enveja, la rivalitat i la violència, no només entre individus, sinó també entre grups socials i ètnics, entre classes i races, nacions i religions. L'ús de la força, el tràfic de

drogues i el crim organitzat, sovint equipat amb les possibilitats tècniques més modernes, adquireixen dimensions planetàries. A molts llocs es governa encara mitjançant l'exercici del terror «des de dalt»: els dictadors violenten els seus pobles, s'estén la violència institucional. Fins i tot en alguns països en què existeixen lleis que garanteixen les llibertats individuals es tortura els presoners, es practica mutilacions, s'assassina els ostatges.

A) Però gràcies a les grans i antigues tradicions religioses i ètiques de la humanitat ens ha arribat un manament: **no mataràs!** O, dit positivament, **respecta la vida!** Traiem, doncs, les conseqüències d'aquest antiquíssim precepte. Tot ésser humà té dret a la vida, a la integritat corporal i al lliure desenvolupament de la seva personalitat sempre que l'exercici d'aquest dret no lesioni els dels altres. Cap ésser humà té dret a maltractar físicament o psíquicament un altre, a lesionar-lo o, no cal dir, a matar-lo. I cap poble, cap estat, cap raça, cap religió té el dret de discriminar, «depurar», exiliar ni, naturalment, exterminar una minoria d'una altra condició o un altre credo.

B) Certament, allà on hi hagi humans hi haurà sempre conflictes. Però, com a principi, aquests conflictes s'haurien de resoldre sense recórrer a la violència sinó en el marc d'una ordenació jurídica. Això val tant per als individus com per als estats. Als dirigents polítics se'ls exigeix més que a cap altre que s'atinguin a l'ordre jurídic i s'entestin a aconseguir solucions pacífiques, en la mesura que sigui possible no violentes, en el marc d'una ordenació de pau internacional, que al seu torn ha de ser salvaguardada i defensada davant dels violents. La carrera d'armament és un camí equivocat; el desarmament, un imperatiu del moment present. Que ningú no s'enganyi: no és possible la supervivència de la humanitat sense una pau mundial!

C) Per això el jovent hauria d'aprendre ja en la família i a l'escola que la força mai no pot ser mitjà de confrontació amb els altres. Només així es pot establir una **cultura de la no-violència**.

D) La persona humana és immensament valuosa i absolutament mereixedora de protecció. Però **la vida dels animals i de les plantes**, que juntament amb nosaltres habitem aquest planeta, també mereix salvaguarda, conservació i cura. L'explotació desenfrenada dels elements bàsics naturals, la destrucció despietada de la biosfera i la militarització del cosmos són un crim. Com a humans —amb la vista posada en les generacions venidores— tenim una responsabilitat especial envers el planeta Terra i el cosmos, l'aire, l'aigua i la terra. En aquest món **tots estem implicats recíprocament** i depenem els uns dels altres. Cadascun de nosaltres depèn del bé de la col·lectivitat. Per això no té sentit proclamar la sobirania humana sobre la natura i el cosmos, sinó que al contrari hauríem de lliurar-nos a fomentar la comunitat humana amb la natura i el cosmos.

E) Ser veritablement humà, segons l'esperit de les nostres grans tradicions religioses i ètiques, significa ser afable i obert a la cooperació, en la vida privada i en la pública, no ser mai desconsiderat i brutal. Cada poble, cada raça i cada religió ha de contribuir a les altres tolerància i respecte, i fins i tot estima i consideració. Les minories, siguin de tipus racial, ètnic o religiós, necessiten la nostra protecció i estímul.

2. Compromís a favor d'una cultura de la solidaritat i d'un ordre econòmic just

Molts éssers humans de totes les regions i religions s'esforcen a practicar la solidaritat recíproca i a portar una vida de treball i de fidelitat en el seu quefer professional. Malgrat això, en el món d'avui la fam, la pobresa i la necessitat són il·limitades. La culpa que això sigui així no recau només en l'individu. També en són

culpables, i molt sovint, unes estructures socials injustes. Hi ha milions de persones que no tenen feina. Molts altres milions són explotats amb feines mal remunerades, confinats en els marges de la societat i obligats a existir amb un mínim de possibilitats. En molts països les diferències entre rics i pobres, entre forts i dèbils, són aclaparadores. En un món com el nostre, en què tant el capitalisme desenfrenat com el socialisme estatal totalitari han socavat i destruït molts valors ètics i espirituals, creix un afany de lucre desmesurat i una rapacitat sense fre, juntament amb una ideologia materialista del progrés que es manifesta en una creixent exigència a l'estat sense la contrapartida d'una exigència de compromís personal. La corrupció s'ha tornat un veritable càncer social no només en els països en via de desenvolupament sinó també en els industrialitzats.

A) En aquest context, les tradicions religioses i ètiques més antigues i importants de la humanitat ens han transmès un manament: **no robaràs!** Dit en un sentit positiu: **obra amb justícia i sense doblegar-te**. Traiem, doncs, les conseqüències d'aquest antic precepte. Cap ésser humà pot atribuir-se un dret a robar a ningú, sigui quina sigui la manera de fer-ho, ni pot atemptar contra la propietat aliena ni contra la propietat comuna. Ningú no pot tampoc, donant la volta al precepte, fer un ús arbitrari dels seus propis béns sense tenir en compte les necessitats de la col·lectivitat i de la Terra.

B) Allà on regna una pobresa extrema creix aviat el desemparament i la desesperació i es multipliquen els robatoris per una simple raó de supervivència. On s'acumulen de manera incontrolada poder i riquesa sorgeixen molt aviat entre els desfavorits i marginats sentiments d'enveja, actituds ressentides, un odi mortal i fins i tot tendències a la rebel·lió. Tot això condueix a un cercle infernal de violència i contraviolència. Que ningú no s'enganyi: no és possible la pau mundial sense una justícia mundial!

C) Per això el jovent ha d'aprendre ja, en la família i a l'escola, que la propietat, per exígua que sigui, té les seves obligacions. El seu ús ha de contribuir també al bé comú. Només així es pot construir un **ordre econòmic just**.

D) Un canvi decisiu d'una situació que afecta els més pobres del planeta, el nombre dels quals arriba a mil milions i inclou una majoria de dones i infants, requereix que les estructures de l'economia mundial es configuren d'una manera més justa. No n'hi ha prou amb la beneficència individual i els projectes d'ajut aïllats, per molt imprescindibles que resultin. Perquè s'arribi a un equilibri just cal la participació de tots els estats i l'autoritat de les organitzacions internacionals.

La crisi del deute, així com la pobresa dels Segon Món, ara en procés de dissolució, i sobretot la del Tercer Món, han de ser reconduïdes i rebre una solució satisfactòria per a totes les parts. Certament els conflictes d'interessos continuaran sent inevitables també en el futur. Però al marge d'això els països desenvolupats haurien de distingir entre consum necessari i consum desenfrenat, entre un ús social i un ús insolidari dels propis béns, entre l'aprofitament justificat i el consum injustificat dels recursos naturals, entre una economia de mercat purament capitalista i una economia de mercat amb caràcter social i ecològic. Però també els països en via de desenvolupament necessiten un examen de consciència nacional.

Ens queda clar a tots que, mentre hi hagi dominadors que oprimeixin els dominats, institucions que esclafin les persones i un poder que sufoqui el dret, no hi haurà més remei que recomanar una actitud de resistència que, en la mesura del possible, s'exerceixi sense violència.

E) Ser veritablement humà, segons l'espirit de les nostres grans tradicions ètiques i religioses, significa que:

- En lloc del recurs a la força econòmica i política en una lluita despietada per conquerir el poder, s'ha de fer servir aquesta mateixa força **al servei de les persones**.

Aquesta projecció ha d'estar animada per un esperit de compassió envers els que pateixen i una sol·licitud especial cap als pobres, minusvàlids, ancians, refugiats, abandonats.

- En lloc d'una concepció pura del poder i d'una política de dominació brutal, han d'imperar el **respecte mutu**, un raonable equilibri d'interessos i una voluntat oberta a la mediació i a la consideració recíproca.
- En lloc d'un insaciable afany de diners, prestigi i consum, cal redescobrir el **sentit de la mesura i de la moderació**, perquè l'ambició perd la seva «ànima», la seva llibertat, el seu assossec, la seva pau interior i, amb això precisament, el que el constitueix en persona.

3. Compromís a favor d'una cultura de la tolerància i d'un estil de vida honrat i veraç

Molts éssers humans de totes les regions i religions s'esforcen també en el nostre temps per portar una vida honrada i sincera. En el món d'avui existeix, no obstant això, molt de frau i molta mentida, es fan trapes, hi ha hipocresia, les ideologies estan esquitxades de demagògia.

- Hi ha polítics i homes de negocis que se serveixen de la mentida com a mitjà per al triomf polític i l'èxit comercial.
- Hi ha mitjans de comunicació de massa que en lloc d'informació veraç difonen propaganda ideològica, que en lloc d'informació proporcionen desinformació, que en lloc de ser fidels a la veritat persegueixen cínicament l'increment de les vendes.
- Hi ha científics i investigadors que ofereixen els seus serveis a programes ideològics o polítics moralment dubtosos o els supediten a grups d'interessos econòmics, o justifiquen investigacions que vulneren valors ètics fonamentals.
- Hi ha representants de religions que desqualifiquen o menysvaloren els creients d'altres religions i pregonen el fanatisme i la intolerància en lloc del respecte, la comprensió i la tolerància.

A) En aquest context, les tradicions religioses i ètiques més antigues i importants de la humanitat ens han transmès un manament: **no mentiràs!** Dit en un sentit positiu: **parla i actua des de la veritat!** Traiem, doncs, les conseqüències d'aquest antiquíssim precepte: cap ésser humà, cap institució, cap estat i cap església o comunitat religiosa no té dret a dir falsedats als altres.

B) Això és especialment vàlid:

- Per als **mitjans de comunicació**, als quals amb tota la raó es garanteix la llibertat d'informació per a la recerca de la veritat, per la qual cosa en tota societat els correspon la funció de vigilants. Però això no vol dir que estiguin per sobre de la moral, sinó que estan obligats a defensar amb objectivitat i transparència la dignitat de la persona, els drets humans i els valors fonamentals. No tenen cap dret a vulnear l'esfera privada de l'individu, ni a desfigurar la realitat, ni a manipular l'opinió pública.
- Per a **l'art, la literatura i la ciència**, que amb tota la raó tenen garantida la llibertat artística i acadèmica. Però cap d'aquestes està desvinculada de les normes ètiques universals, i ha de servir la veritat.
- Per als **polítics i els seus partits**. Quan els polítics menteixen obertament al seu poble, quan són culpables de la manipulació de la veritat, de la corrupció o d'una desmesurada política d'abús del poder tant en l'interior com en l'exterior, perden la seva credibilitat i no mereixen més que perdre els seus càrrecs i els seus electors. En

canvi, l'opinió pública hauria de donar suport a aquells polítics que tenen el valor de dir la veritat al poble en tot moment.

- I, finalment, per als **representants de les religions**. Quan aquests aviven els prejudicis, l'odi i l'hostilitat davant d'aquells que professen un altre credo, quan prediquen el fanatisme o inicien i legitimen guerres de religió, no mereixen res més que la condemna de tots i l'abandonament dels seus partidaris. Que ningú no s'enganyi: no és possible una justícia mundial sense veracitat i humanitat!

C) Per això el jovent ha d'aprendre, ja en la família i a l'escola, a exercitar la **veracitat** en el seu pensament, en el seu parlar, en el seu obrar. Tota persona té dret a la veritat i a la veracitat. Té dret a tota informació i instrucció necessàries per poder prendre les decisions fonamentals de la seva vida.

Està clar que la persona, atès el cabal d'informació que cada dia ens inunda, amb prou feines pot distingir el que és important del que és accessori si manca d'una orientació ètica fonamental. Quan es tergiversen els fets, s'encobreixen els interessos, s'especula amb les apetències i s'absolutitzen les opinions, les normes ètiques constitueixen un gran ajut per al discerniment.

D) Ser veritablement humà d'acord amb l'esperit de les nostres grans tradicions religioses i ètiques significa:

- **Fer valer la veritat**, en lloc de confondre la llibertat amb caprici i pluralisme amb arbitrarietat.
- Fomentar l'**esperit de veracitat** en les relacions interpersonals de cada dia en lloc de viure en la insinceritat, la simulació i l'acomodació oportunista.
- **Buscar incessantment la veritat**, animats per una incorruptible voluntat de sinceritat, en lloc de difondre mitges veritats ideològiques i partidistes.
- **Servir la veritat**, un cop coneguda, **amb confiança i fermesa** en lloc de retre tribut a l'oportunisme.

4. Compromís a favor d'una cultura d'igualtat i companyonia entre home i dona

Molts éssers humans de totes les regions i religions s'esforcen per viure un esperit de companyonia entre home i dona en pro d'un comportament responsable en l'àmbit amorós, sexual i familiar. No obstant això, en tot el món persisteixen formes condemnable de patriarcat, de predomini d'un sexe sobre un altre, d'explotació de la dona, abús sexual de nens i prostitució imposada. Les diferències socials que persisteixen en la nostra Terra condueixen amb gran freqüència que moltes dones, i fins i tot nens, especialment dels països subdesenvolupats, es vegin obligats a exercir la prostitució com a mitjà de supervivència.

A) En aquest context, les tradicions religioses i ètiques més antigues i importants de la humanitat ens han transmès un manament: **no et prostituiràs ni prostituiràs a un altre!** Dit en sentit positiu: **respecteu-vos i estimeu-vos els uns als altres!** Traiem, doncs, les conseqüències d'aquest antiquíssim precepte: cap humà té dret a degradar-ne un altre fins a convertir-lo en un pur objecte de la seva sexualitat, ni a sotmetre'l o mantenir-lo en una forçada dependència sexual.

B) Condemnem l'explotació sexual i la discriminació dels sexes com una de les formes més indignes de degradació humana. En qualsevol banda que es proclami el predomini d'un sexe sobre l'altre —especialment si es fa en nom d'una convicció religiosa— i es toleri l'explotació sexual; en qualsevol banda que es fomenti la prostitució o abusos dels nens, ha de sorgir una actitud de resistència. Que ningú no

s'enganyi: no és possible una veritable humanitat sense una convivència en companyonia!

C) Per això el jovent han d'aprendre ja, en la família i a l'escola, que la sexualitat no és en si una força negativa destructora o explotadora, sinó creativa i emmotlladora. Té la funció de generar una comunitat que diu sí a la vida i que només es pot desenvolupar adequadament quan també té en compte amb responsabilitat la felicitat del company o companya.

D) La relació home-dona no s'ha de regir per cànons de tutela o explotació, sinó per l'amor, la companyonia i la confiança. La plenitud humana no s'identifica amb el plaer sexual. La sexualitat ha de ser expressió i ratificació d'una relació d'amor viscuda en companyonia.

D'altra banda, algunes tradicions religioses coneixen també l'ideal de la renúncia voluntària al desenvolupament de la sexualitat. També aquesta renúncia voluntària pot ser expressió d'identitat i de plenitud.

E) El matrimoni com a institució social es caracteritza, més enllà de totes les diferències culturals i religioses, per l'amor, la fidelitat i l'estabilitat. La seva funció és i ha de ser la de garantir a homes, dones i nens seguretat i ajuda mútua, així com la salvaguarda dels seus drets. En tots els països i cultures cal tractar d'establir unes relacions econòmiques i socials que facin possible als matrimonis i a les famílies, sobretot a les persones grans, portar una existència digna. Els nens tenen dret a l'educació. Ni els pares han d'explotar els fills, ni els fills els pares; la seva relació ha d'estar impregnada de respecte mutu, de reconeixement i atencions.

F) Ser veritablement humà d'acord amb l'esperit de les nostres grans tradicions ètiques i religioses significa que:

- en lloc de la dominació patriarcal o la degradació, que són manifestacions de violència i sovint provoquen la violència com a resposta, han de regnar el respecte mutu, la comprensió, la **companyonia**;
- en lloc de l'afany possessiu o de l'abús sexual de qualsevol mena, hi ha d'haver una mútua consideració, tolerància, obertura a la reconciliació, **amor**.

Només es pot posar en pràctica en nacions i religions el que ja es viu en l'àmbit de les relacions personals i familiars.

IV. CANVI DE MENTALITAT

Totes les experiències històriques demostren que el nostre món no pot canviar sense un canvi previ de mentalitat de l'individu i de l'opinió pública. Aquesta realitat s'ha posat ja de manifest en qüestions com ara la guerra i la pau, l'economia i l'ecologia, realitats en les quals s'han operat canvis fonamentals durant les últimes dècades. S'imposa un canvi semblant en relació amb l'ètica! Tot individu no només posseeix una dignitat inviolable i uns drets inalienables; també ha d'assumir una responsabilitat intransferible en relació amb tot el que fa o omet. Totes les nostres decisions i actuacions, igual que les nostres errades i fracassos, tenen les seves pròpies conseqüències.

Mantenir viva aquesta responsabilitat, aprofundir-hi o transmetre-la a les generacions següents és un afer específic de les religions. Pretenem ser realistes i actuar amb lucidesa respecte els èxits aconseguits en el consens. Per això demanem que es tingui en compte el següent:

1. No és una tasca fàcil aconseguir un consens universal **en moltes qüestions ètiques concretes que es troben avui en discussió** (des de la bioètica i l'ètica sexual,

passant per l'ètica dels mitjans de comunicació i de la ciència, fins a l'ètica de l'economia i de l'estat). No obstant això, partint de l'esperit dels principis comuns exposats aquí, és possible trobar solucions objectives a moltes d'aquestes qüestions ara en litigi.

2. En molts sectors de la vida es percep ja el despertar d'una nova consciència de responsabilitat ètica. Ens felicitem que moltes professions, com els metges, científics, homes de negocis, periodistes i polítics, s'estiguin dotant de **codis d'ètica** moderns a força de directrius concretes relacionades amb qüestions candents de les seves professions respectives.

3. Volem animar **les diverses comunitats religioses** a formular la seva **ètica més específica**: allò que cadascuna, partint de la seva tradició en la fe, ha de dir, per exemple, sobre el sentit de la vida i de la mort, la manera d'afrontar el problema del dolor, el perdó de les culpes, el lliurament desinteressat i la necessitat de la renúncia, la compassió i l'alegria. Amb això s'aprofundirà, s'explicitarà i es concretarà l'*ethos* mundial, que ja es va fent perceptible.

Per concloure, apel·lem a tots els habitants d'aquest planeta: la nostra Terra no pot canviar a millor sense que abans canviï la mentalitat de l'individu. Advoquem per un canvi de consciència individual i col·lectiu, per un despertar de les nostres forces espirituals mitjançant la reflexió, la meditació, l'oració i el pensament positiu, per una **conversió del cor**. Junts podem moure muntanyes! Sense riscos i sense sacrificis no serà possible un canvi fonamental de la nostra situació actual. Per això nosaltres ens comprometem a favor d'una **ètica** mundial comuna, d'una millor comprensió mútua i d'unes formes de vida socialment conciliadores, promotores de pau i amants de la natura.

Convidem tots els éssers humans, religiosos o no, a fer el mateix!